Acabar la carrera

«Per rebre l'etiqueta de 'campus d'excel·lència' caldria oferir a les persones que el sostenen condicions excel·lents, també. I no és el cas»

Des que vaig començar a l'escola bressol el 1978, i amb un parèntesi entre 2001 i 2004 per gestar, parir i alletar dues criatures, aquest és el primer setembre que no començo curs com a alumna ni com a professora. La cadència dels anys ha estat sempre mesurada pel món que frena al juny i torna a engegar al setembre, l'estiu un parèntesi de mar i horaris caòtics. Els darrers catorze anys ha estat com a professora a la Universitat Autònoma de Barcelona, en gran part a la mateixa facultat en què vaig llicenciar-me, amb alguns dels meus professors preferits de la carrera com a companys de feina.

Quan dius que treballes a la universitat la gent imagina un bon sou, moltes vacances, converses estimulants amb gent interessant. La realitat, depèn. Ets titular? Ets associat? En aquests catorze cursos seguits en què se suposa que he cobert "necessitats puntuals" dels departaments de Didàctica i de Filologia Catalana, he cobrat entre uns excepcionals 1.200? al mes el curs que vaig fer 32 crèdits (el màxim legal per als associats són 18) i els poc més de 300? del darrer any per fer-ne 9. La majoria de cursos he fet 18 crèdits per 600?. Durant tota la meva infància vaig veure a ma mare esllomar-se catorze hores al dia davant una màquina de cosir per un sou de misèria, així que no vindré a fer el ploricó sobre els sous a les universitats. Però sí que crec que és important que tinguem clar en quines condicions se sosté el sistema universitari a casa nostra.

Els professors associats són, en teoria, professionals de prestigi en el seu àmbit d'expertesa que "fan unes hores de classe" i aporten un contacte (més que necessari) entre el món acadèmic i el laboral. És a dir, haurien de ser un complement a les classes dels professors titulars, que es dedicarien també a la recerca i podrien oferir els avenços més recents als alumnes. La realitat és ben diferent.

Més de la meitat del professorat de les universitats catalanes (tant públiques com privades) és associat, i molts són joves que no tenen altres feines fora de la universitat (estan fent el doctorat) o tenen feines sense cap relació amb el seu àmbit acadèmic (cambrers, dependents, cangurs). Els que tenen més sort, fan classes a llocs diversos. A això s'hi afegeix la inseguretat: he treballat catorze cursos seguits a la universitat, amb contracte d'1 de setembre a 31 d'agost (en això tinc sort, perquè altres universitats fan contractes trimestrals i els associats no cobren vacances). Alguns cursos no he sabut fins a principi de setembre si faria classes aquell any, i fins i tot he arribat a començar les classes sense tenir encara el contracte preparat.

De la banda dels titulars, dedicar-se o no a la recerca és una decisió personal: no hi ha incentius reals per a fer-ho més enllà de la mateixa voluntat. Així, trobem un ventall molt ampli que va de persones que lideren grups de recerca i creuen en el que fan, a d'altres que arriben amb els apunts esgrogueïts de l'any de la picor. D'altra banda, la idea que un bon investigador serà un bon docent i viceversa és molt discutible, però mereix article a part.

A més de tot això, hi ha la massificació. Per exemple, l'assignatura central de llengua a Periodisme, que fa deu anys durava tot el curs, amb grups de teoria de 40 alumnes i grups de pràctica de 20, ara dura només un semestre, amb grups de teoria de 80 i grups de pràctica de 40. És a dir, el mateix temari en la meitat de temps, amb el doble d'estudiants. El que abans cobrien quatre professors, ara ho cobreix un. Això ha de repercutir necessàriament en la qualitat de l'ensenyament. La majoria dels ordinadors que fem servir a les aules i als despatxos són del segle passat (alguns, literalment) i és habitual que a mig curs s'acabi el pressupost del departament per a material fungible. Això vol dir que no podem fer fotocòpies per passar a classe. Poder pagar

algú a fer una classe especial o pagar una conferència és una loteria. Beneficis que teníem fa uns anys (i que beneficien també els alumnes, en la mesura en què complementen la formació dels professors), com ara poder estudiar graus i postgraus oficials sense pagar-ne la matrícula, han desaparegut sense deixar rastre.

El problema és clarament econòmic: no dediquem a l'ensenyament superior els recursos que necessita. Cada cop que veig les banderoles de "Campus internacional d'excel·lència" a la UAB se m'encongeix el cor, perquè sé perfectament a costa de qui, i tots els sentits en què és mentida. Els caps de departament estan tan desesperats com els associats; no és fàcil cobrir tota la docència que s'exigeix amb els recursos humans i econòmics que tenen.

El juny passat vaig enviar la meva renúncia a la cap de Departament (que m'ha tractat sempre esplèndidament, de la manera més humana i respectuosa). Aquests anys he trobat companys que m'han ajudat quan em tocava una assignatura que no tenia per la mà (sí, això passa, i sovint), alumnes apassionats per la llengua, intercanvis amb universitats europees, tants aprenentatges que no sabria fer-ne una llista. Fins i tot m'enduc un parell de bones amigues. Però no vull continuar aquesta cursa d'obstacles que és la docència associada. Per rebre l'etiqueta de "campus d'excel·lència" caldria oferir a les persones que el sostenen condicions excel·lents, també. I no és el cas.